

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓ - ๑๔/๒๕๕๑

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... ตราขึ้นถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่

เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๑ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องที่ประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของ นายไอศด โกศิน และคณะสมาชิกวุฒิสภา รวม ๑๒๗ คน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติ มาตรา ๒๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเมื่อ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องที่ประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่งความเห็นของ นายชิงชัย มงคลธรรม ร้อยโท กุเทพ ไสกระจ่าง และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม ๖๖ คน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการเพิ่มเติมข้อความในร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ภายหลังจากได้รับความเห็นชอบของสภาแล้วถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่

ตามคำร้องของ นายไอศด และคณะสมาชิกวุฒิสภา และคำร้องของ นายชิงชัย ร้อยโท กุเทพ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... นั้น เป็นกรณีเดียวกัน จึงให้นำคำร้องของนายชิงชัย และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปรวมพิจารณาเข้าด้วยกันกับคำร้องของ นายไอศด และคณะสมาชิกวุฒิสภา

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง กรณีร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ได้ความว่าสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ และส่งให้วุฒิสภา เพื่อพิจารณาต่อไป วุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อความในบางมาตรา โดยเฉพาะได้เพิ่มข้อความตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ และสอดคล้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง ด้วย ซึ่งปรากฏในคำปรารภของร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ดังนี้ “โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนและคุ้มครองระบบสหกรณ์ กับทั้งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็น สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน

และเพื่อมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ ประกอบกับมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยการตราเป็นพระราชบัญญัติ” วุฒิสภาได้ส่งร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ตามที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมคืนให้สภาผู้แทนราษฎร ต่อมาที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร มีมติไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา ได้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมกัน คณะกรรมการร่วมกันมีมติแก้ไขเพิ่มเติม คำปรารภ เป็น “โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ อันมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน และการจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ส่วนกรณีอื่นเห็นชอบด้วยกับร่างที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมและได้เสนอให้สภาทั้งสองพิจารณา วุฒิสภาเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับร่างที่คณะกรรมการร่วมกันและมีมติด้วยเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรยืนยันให้เป็นไปตามร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง แต่สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติในวันเดียวกันอีกโดยให้เพิ่มเติมบทบัญญัติขึ้นใหม่เป็นมาตรา ๔ มีข้อความว่า “มาตรา ๔ พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน และการจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” ตามคำร้องของ นายโอสถ และคณะสมาชิกวุฒิสภา นายชิงชัย ร้อยโท กุเทพ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ยืนยันตามร่างเดิมและมีมติให้เพิ่มเติมความในมาตรา ๔ ดังกล่าว ได้ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๐

นอกจากนี้ นายโอสถ และคณะสมาชิกวุฒิสภา ยังมีความเห็นว่าตามร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... มาตรา ๑๒๑ ยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ ด้วย กล่าวคือ ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... มาตรา ๑๒๑ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๒๑ ในกรณีที่กลุ่มเกษตรกร โดยมติของที่ประชุมใหญ่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม แสดงความจำนงขอเปลี่ยนฐานะเป็นสหกรณ์ เมื่อนายทะเบียนพิจารณาเห็นว่า ข้อบังคับของกลุ่มเกษตรกรมีรายการถูกต้องตามมาตรา ๔๔ ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนและดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้กลุ่มเกษตรกรที่ได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มเกษตรกรมาแล้วเป็นเวลาสามปียื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนด หากไม่ดำเนินการภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้นำทะเบียนกลุ่มเกษตรกรส่งเลิกกลุ่มเกษตรกรนั้นและตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชี โดยให้นำบทบัญญัติในหมวด ๔ ว่าด้วยการชำระบัญชีมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ความในวรรคสองมิให้นำมาใช้บังคับแก่กลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ”

มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในประการแรกว่า ตามที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติให้เดิมข้อความเป็นบทบัญญัติ มาตรา ๔ ด้วยข้อความว่า

“มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน และการจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” ลงในร่างเดิมของร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๒ แล้ว มีสาระสำคัญว่า รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาและร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา กล่าวคือ จะต้องได้รับความเห็นชอบของสภาทั้งสอง นายกรัฐมนตรีจึงจะนำร่างกฎหมายที่รัฐสภาเห็นชอบแล้วขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมาย ตามความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๓ หรือตามมาตรา ๕๔ แล้วแต่กรณีต่อไป และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ยังได้บัญญัติไว้ว่าการตรากฎหมายอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ และการตรากฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยตามรายละเอียดของบทบัญญัติตามร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ที่บัญญัติว่า

“มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

“มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ”

ฉะนั้น การตราร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... จึงต้องระบุบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายไว้ด้วย ซึ่งตามปัญหานี้ได้ความว่า เมื่อวุฒิสภาพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... เห็นว่า มีบางมาตราจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การตรา กฎหมายที่เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวจำเป็นต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรา กฎหมายไว้ด้วย จึงแก้ไขเพิ่มเติมเหตุผลและระบุบทมาตราของรัฐธรรมนูญไว้ในคำปรารภ และมีการแก้ไข เพิ่มเติมถ้อยคำบางมาตรา แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบ จึงได้เสนอให้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมกัน ของสภาทั้งสอง คณะกรรมการร่วมกันได้แก้ไขเพิ่มเติมคำปรารภบ้างเล็กน้อย จึงเสนอให้สภาทั้งสอง พิจารณา วุฒิสภาเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วย จึงเป็นการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้น ทูลเกล้าฯ ยังไม่ได้ แต่เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... นี้ เป็นร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทางการเงิน สภาผู้แทนราษฎรจึงยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที เป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง โดยมาตรา ๑๗๖ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๗๖ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้ ตามมาตรา ๑๗๕ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น คืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๒) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่ง ไม่เห็นชอบด้วยสำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎร ลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

ถ้าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้ เป็นร่างพระราช บัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรออาจยกร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือ

ร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ คำว่า “ร่างเดิม” นั้น หมายถึง ร่างที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติเห็นชอบ ก่อนที่จะเสนอต่อวุฒิสภา ฉะนั้น การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ใช้ร่างเดิมของร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... จะต้องเป็นร่างเดิมทุกประการ จึงจะถูกต้องตามความหมายของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ ทั้งสองวรรค แต่ที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติอีกครั้งหนึ่งให้เพิ่มเติมเป็น มาตรา ๔ ในร่างเดิมอีกด้วยนั้น เห็นว่า ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง เนื่องจากกระบวนการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญสิ้นสุดแล้ว รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้เสนอกลับไปให้วุฒิสภาพิจารณาได้อีกคงเป็นการเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ซึ่งมิใช่โดยความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๒ จึงเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ต้องตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคสาม นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นทูลเกล้า ฯ

ไม่ได้ เนื่องจากตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นไปตามความเห็นตามคำร้องของ นายไอสด และคณะสมาชิกวุฒิสภา นายชิงชัย ร้อยโท กุเทพ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ดี แม้สภาผู้แทนราษฎรจะไม่เติมข้อความใด ๆ เลย คงยืนยันตามร่างเดิมก็ตาม หากนายกรัฐมนตรีจะนำร่างเดิมขึ้นทูลเกล้า ฯ ก็ยังเป็นร่างที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ตามมาตรา ๒๕ กล่าวคือ จะต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นกรณีตามร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... จะต้องอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ซึ่งเป็นมาตราที่เกี่ยวข้องตามร่างกฎหมายดังกล่าวด้วย จึงจะสอดคล้องตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... มาตรา ๑๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วยหรือไม่ โดยที่ได้วินิจฉัยในประเด็นแรกแล้วว่า ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ต้องตกไปทั้งฉบับ จึงไม่มีความจำเป็นจะต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้อีกต่อไป

คงมีประเด็นปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยประการที่สามตามคำร้อง ของนายไอสด และคณะสมาชิกวุฒิสภาต่อไปว่า ร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้เพิ่มเติมข้อความเป็นบทบัญญัติ มาตรา ๔ ว่า “มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน และการจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน หรือหมู่คณะอื่น ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” ลงในร่างกฎหมายดังกล่าว

ทำนองเดียวกับร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า กระบวนการตรากฎหมายฉบับนี้ ได้ดำเนินการเช่นเดียวกับการตราร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... แตกต่างกันแต่เพียงว่าเมื่อร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... ถูกยับยั้งไว้ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) โดยสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับร่างที่คณะกรรมการร่วมกัน เสนอมาให้พิจารณาแล้ว จะต้องรอนจนพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จึงจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เพราะมิใช่ ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องการเงิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง ครั้นเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว สภาผู้แทนราษฎรจึงยกร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้น พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และลงมติยืนยันตามร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และในวันเดียวกันนั้นสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เพิ่มเติมมาตรา ๔ ด้วยข้อความตามประเด็นปัญหาข้างต้น ลงในร่างเดิม ของร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... ด้วย เช่นนี้ กรณีจึงมีลักษณะวิธีการทำนอง เดียวกับร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... ดังได้วินิจฉัยแล้ว ฉะนั้น ร่างพระราชบัญญัติแรงงาน รัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... จึงต้องตกไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคสาม ด้วย

อาศัยเหตุผลดังได้พิจารณาแล้ว จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. .... และ ร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ ต้องตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคสาม

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ